

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaiones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 4. De habitu Theologico.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

falsa. Falsum enim per se non sequitur nisi ex falso & verum per se non tendit & inclinatur nisi ad verum; per accidens vero detorqueatur ad falsum.

26
D. Thomas. An Theologia sit cognitio discursiva.

Ex dictis patet solutio quaestionis propositae a D. Thom. q. 1. a. 8. an Theologia sit tantum cognitio declarativa, an etiam discursiva & adhaesiva conclusioni propter sua principia. Liqueat enim in Theologia non tantum haberi cognitionem declarativam sine assensu, ut si deum intelligitur paulatim aliqua opinio, quae tamen bene percepta iudicatur falsa: aut cum per declarationes quasdam datur color & apparentia alicui rei, quae tamen non sufficiat ad assensum, propter difficultatem rei in se, aut propter aliud impedimentum: sed ulterius per syllogismos ductos ex articulis fidei, aut ex aliis principiis a naturali ratione adfectis, gigni assensum conclusionum, & inde acquiri habitum adhaesivum, ut contra Aureolum docent Okam, Greg. Gabr. Maior, alique in prologo, quos sequitur Vasquez disp. 5. cap. 2. & 3. nisi quoddam assensum ex rationibus certis, sed obscuris, non debere dici fidem, sed potius opinionem: & ad fidem proprie dictam, siue infusam, siue acquisitam, requiri testimonium, cui nitatur immediate. Sed cum de nomine quaestio sit, ego loquendi modum eorum magis probor, qui per certitudinem, idem distinguunt ab opinione, sicut scientia generatim per evidentiam distinguitur a fide & opinione: ita ut fides generatim sit quavis cognitio certa sed obscura; siue ex testimonio deducta, siue non.

Vasquez.

27

Disputant hic aliqui, an conclusio Theologica deducta ex principiis revelatis, vel ex vno revelato, & altero non revelato, sit de fide. Sed haec difficultas in tractatu de fide commotius examinabitur. Ibidem etiam ostendemus actum, quo syllogizatio assentimur conclusioni Theologicae ex quibuscumque principiis deductae, siue pure revelatis, siue aliis, non esse supernaturalem substantiam, sicut est actus quo per fidem assentimur sicut oportet divinis revelationibus. Quia ille actus syllogisticus non producit de fide supernaturalem: neque ad illum eliciendum datur a Deo alius habitus supernaturalis, neque auxilium supplens defectum habitus.

SECTIO IV.

De habitu Theologico.

28
Habitus naturales producuntur per actus etiam supernaturales.

Ex dictis de obiecto & de actibus Theologiae, multa de eius habitu facile intelliguntur. Nam actus intellectus gignunt habitus naturales sibi proportionatos circa obiecta quae attingunt per se. Quod etiam verum est de actibus ipsis supernaturalibus, qui non tantum dispositivum, sed et meritorie producant habitum supernaturalem sibi correspondentem; verum etiam vna cum potentia

naturali, quae in illis eliciendis non minus visitatur & exercetur, producit physicè habitum naturalem, quo potentia visitata inclinatur & facilitatur circa partem obiecti quam attingunt, ut rectè docent Molin. quaest. 1. artic. 3. disput. 3. in fine, Bergomens. in concordant. locor. D. Thomae dub. 697. Aegid. Conink disput. 7. de actibus supernat. dub. 3. Azor tom. 1. lib. 3. cap. 2. r. qu. 3. & confirmat experientia, quata potest haberi in eiusmodi rebus supernaturalibus: experimur enim nos acquirere facilitatem ad actus fidei, spei, & charitatis, cum intensius & frequentius illos exercemus: siue exercemus supernaturales, siue naturales: & alioqui discernemus evidenti experientia actus supernaturales a naturalibus: quando scilicet videremus nos nullam acquirere facilitatem illos frequenter & intensè exercendo. Hinc sequitur praeter habitum fidei supernaturalis, qui Theologiae late sumptae ambitu comprehenditur, alium esse multiplicem habitum naturalem Theologicum: partim scientiam, partim opinionem, partim fidem quam vocant acquisitam, vel humanam, seu cognitionem mediam inter scientiam & opinionem. Item partim illatum conclusionum quae cognoscuntur per principia ex quibus deducuntur, partim per modum intellectus seu intelligentiae primorum principiorum, versantem circa prima principia non cognita per aliud. Neque enim in Theologia, ut nec in quavis alia disciplina, cognoscitur vnum per aliud, & hoc item per aliud, & sic deinceps in infinitum: sed in quibusdam ut per se notis sistitur. Item partim adhaesivum, partim declarativum, partim practicum, partim speculativum: ac denique pro magna varietate actuum, magna quoque esse diversitatem habituum Theologicorum: qui tamen omnes vnum totalem, connexionem quadam morali & artificiali coordinatione componant, quatenus referuntur ad idem obiectum totale, vnum quodammodo, propter vnam communem rationem formalem, nempe divinam revelationem sub qua quodammodo considerantur omnia. Iuxta doctrinam D. Thom. artic. 3. & communem sententiam Philosophorum huius temporis de unitate scientiarum naturalium.

Habitus Theologicus est multiplex.

29

Circa Theologiam vero strictè sumptam pro cognitione discursiva ex principiis revelatis, tria praecipue quaerenda sunt. Primum, an sit proprie scientia? Secundum, an sit vna simplici unitate? Tertium, an sit formaliter speculativa & practica, an tantum eminenter?

Vasquez. Theologia strictè sumpta non est proprie scientia.

Circa primum sciendum est cum Vasquez disp. 4. cap. 6. 7. & 8. Theologiam sciam qualis in nobis est, cum sit obscura & incertus, quia procedit ex obscuris & incertis, non esse verè ac proprie scientiam. Etenim cognitio discursiva, ut sit verè ac proprie scientia, debet esse cognitio certa & evidens, ex principiis evidentibus per evidentem consequentiam parva, qualis non est.

est Theologia de qua loquimur. Loquimur enim de Theologia nostra, seu viatorum, quibus revelationes inveniuntur factae sunt: unde sequitur, ut quae deducimus ex illis, sint obscura. Conclusio enim sequitur debiliorem partem: nec nunquam potest esse plus evidentiae, vel certitudinis, aut probabilitatis in conclusione, quam in praemissis, ob quarum evidentiam, certitudinem, aut probabilitatem, datur assensus conclusioni tanquam illis connexae.

30. Nec satis est quod obijciunt aliqui, principia Theologiae, nobis licet obscura, esse nota euidenter Beatis; sicut principia Musicae sunt euidenter nota Arithmeticae; ideoque Theologiam nostram esse proprie scientiam, sed subalternatam scientiae Beatorum: sicut Musica est scientia subalternata Arithmeticae. Etenim ad scientiam proprie dictam necessarium est, ut principia sint euidenter nota ei, qui scire dicitur; & impertinens est, quod sint alteri euidentia, si ipsi non sint. Neque Musica est scientia respectu illius qui non attingit euidenter eius principia, quae, ut euidenter nota, sunt in obiecto conclusionis scientificae musicae, tanquam ratio formalis illius: sicut praemissa sunt ratio formalis obiecti conclusionis scientificae ex illis deducta. Ac quemadmodum quaelibet scientia conclusionum includit necessario cognitionem principiorum, sine qua esse non potest: ita scientia subalternata includit superiorem, a qua pendet euidentia, sine qua non est scientia. Iam vero scientia Dei & Beatorum non est in nobis, nec includitur in nostra Theologia: Quare Theologia nostra non est scientia propter scientiam Dei vel Beatorum. Et quod apparet in contrarium ait D. Thom. quod 1. artic. 2. de scientia minus proprie dicta pro cognitione certa quidem, sed non euidenter, intelligendum est.

D. Thom.

31

Bañez, Aristot.

Theologia est, praeputa sapientia.

Sed instat Bañez ad art. cit. Omnis virtus intellectualis vel est sapientia, vel intellectus, vel scientia, vel prudentia, vel ars, ex Aristot. 6. Ethic. cap. 3. Sed Theologia nihil istorum est, si non sit scientia: ergo &c. Responderi potest primo ex doctrina D. Thomae artic. 6. in corp. Theologiam strictè sumptam, & fidei supernaturalis principis innixam, esse sapientiam, & quidem inr omnes sapientias humanas simpliciter ac summè sapientiam. Nam si sapiens ille dicitur in vnoquoque genere, qui considerat causam a se ipsa, in illius generis, quae per illam ordinatur & iudicatur in inferioribus; ac si vniuersim in genere totius vitae humanae sapiens ille dicitur, qui ordinat actus humanos ad debitum finem: ille simpliciter & maxime sapiens dici debet, qui considerat simpliciter altissimam causam totius vniuersi, quae est Deus, & ad illam, v. finem, actus humanos ordinat. Hoc autem facit Theologia, quae de Deo praecipue tractat: nec solum ea considerat quae ratio naturalis investigare potest, quaeque

Colinus I.

Philosophi naturae duce cognouerunt: sed & alia plurima à Philosophis & sapientibus huius mundi penitus ignota, quae soli Deo naturaliter sunt nota, & aliis per reuelationem communicata: ideoque Theologia omnem humanam sapientiam excedit. Responderi secundo potest, Aristot. non numerasse omnes virtutes intellectuales, sed illas tantum quas nouerat: non nouit autem fidem diuinam, & Theologiam illi innixam. Tertio dici potest, Aristot. nomine virtutum intellectualium non intellexisse omnes bonos habitus intellectus, sed eos quorum nomina generatim & vniuersaliter inuoluunt veritatem in cognitione. Ideoque nec de fide, nec de opinione loquutus est: quia generatim loquendo, neque omnis fides est vera, neque omnis opinio: nulla vero cognitio falsa dicitur sapientia, vel intellectus, vel scientia, vel prudentia, vel ars; sed haec nomina sunt determinata ad significandas eas tantum cognitiones quae sunt verae, seu conformes obiecto.

Caietanus ad eundem art. 5. § Ad evidentiam, distinguit duplicem considerationem Theologiae nostrae. Vnam secundum se, aliam ut est in nobis. Priori consideratione dicit Theologiam nostram esse scientiam subalternatam scientiae beatorum, posteriori, ait non esse scientiam perfectam, quia principia non sunt nobis euidentia: sed esse tamen scientiam imperfectam, atque ita positus non esse extra scientiae latitudinem. Ad quod dicendum est, Theologiam nostram secundum se esse obscuram, quia procedit ex principiis inuidentibus, ut talibus: ideoque non esse proprie scientiam. Potest quidem abstrahi à Theologia nostra seu viatorum, & à Theologia Beatorum, ratio Theologiae communis & generica: at illa non est Theologia nostra, neque est proprie scientia; sed abstrahens à scientia, & à alia cognitione minus perfecta, qualis est nostra Theologia. Ne verum est quod addit Caiet. Theologiam nostram, secundum se spectatam, subalternari Theologiae Beatorum, indeque trahere rationem scientiae perfectae. Etenim scientia proprie subalternata alteri, includit in sua perfectione rationem illius, eique aliquid addit. Et quemadmodum scientiae conclusionum includunt in sua perfectione cognitionem principiorum, per quae cognoscuntur: sic etiam scientiae proprie subalternatae includunt in sua perfectione rationem earum, quibus subalternantur, & à quibus euidentiam hauriunt. At nostra Theologia, secundum se non ita se habet ad Theologiam Beatorum, quin potius ipsius perfectionem & euidentiam excludit, cum intrinsecè obscura sit, aequè ac fides cui innititur. Eodem argumento refelluntur Bañez, & si qui alij putant, non modo Theologiam, sed etiam quamuis aliam disciplinam, subalternari scientiae Dei.

32
Caietan.

Theologia viatorum non est proprie scientia secundum se; neque ut subalternata Theologiae Beatorum.

B

33.
Bañes.
Theologia non est vnus simplex habitus.

Circa secundam & tertiam difficultatem initio propositam, Caietan. Bañes & alij quidam ad art. 4. quest. 1. putant Theologiam strictè sumptam pro cognitione discursiua ex solis reuelatis, esse vnum simplicem habitum, eminenter practicum & speculatiuum, si practicum & speculatiuum sumantur cum illa imperfectione, quâ vnum dicit negationem alterius. Si vero sumantur sine illa imperfectione, pro facultate quomodocunque valente ad speculandum vel cognoscendum practicè, posse dici formaliter speculatiuum & practicum, quatenus valet ad cognoscendum eorum præcipuum est, quia tota ratio assentiendi conclusionibus Theologicis strictè sumptis est reuelatio diuina, quæ vnica est, & eadem in omnibus. Ergo vnus & idem habitus. Ergo inadæquatè practicus & speculatiuus, supposito quòd reuelata, & quæ ex ipsis deducuntur, sint partim practica, partim speculatiua, vt vnde sunt.

34
Reuelationes diuinae non sunt omnes eiusdem speciei.

At hæc opinio eiusque ratio improbabilis est. Nam reuelatio diuina, licet abstractè sumpta, sit genericè vna; specificè tamen est diuersa, prout diuersæ veritates reuelantur secundum se. Etenim reuelatio est essentialiter alicuius reuelatio, & reuelatio eius totius quod reuelatur secundum se, ita vt ad hoc totum habeat ordinem essentialem, ac pro eius diuersitate ipsa quoque essentialiter diuersa sit. Manifestum est autem veritates reuelatas diuinitus, tum speculatiuas, tum practicas, esse diuersas essentialiter: ergo &c. Deinde non tantum reuelatio diuina attingitur per actum fidei, vel conclusionis Theologicæ; sed etiam illud ipsum, quod reuelatum est, attingitur secundum se, prout quidem subest reuelationi, at non tantum secundum reuelationem, sed etiam secundum se. Sicut videtur albedo, verbi grat. proest quidem subest lumini, at non tantum secundum lumen, vel secundum rationem coloris abstractè; sed etiam specificè secundum propriam rationem, prout albedo est. Quare licet reuelatio diuina esset eadem essentialiter, non minus quam lumen, quo colores illustrantur, essentialiter idem est: nihilo minus sicut visio albedinis est essentialiter diuersa à visione nigredinis, quia in obiecto habet aliquid diuersum essentialiter quod attingit secundum se: sic actus Theologici essent nihilominus essentialiter diuersi, quia in obiecto attingunt aliquid secundum propriam rationem essentialiter diuersam, hæc ipsa scilicet veritates reuelatas mediare vel immediate, diuersas essentialiter. Quia etiam de causa Valentin. Herice disput. 18. de voluntate Dei cap. 4. numero 3. merito asserit, actus etiam fidei differre essentialiter circa diuersa obiecta materialia secundum se cognita. Quia cum obiectum materiale in se & immediate respiciatur, ita vt non se habeat per accidens ad actum, habet actus ordinem essentialem ad illud. Atque adeo mutatur in sua entitate, quoties obiectum materiale mutatur.

Herice.

tate, quoties obiectum materiale mutatur.

Iam verò actus diuersi essentialiter, tendentes ad obiecta adæquata essentialiter diuersa, producunt habitus realiter diuersos: nam vnusquisque producit habitum circa obiectum quod attingit: essentialiter determinatum ad illud; non autem circa obiectum aliud quod non attingit. Quare cum actus Theologici multi sint, & essentialiter diuersi; & ad obiecta diuersa adæquata determinati; non gignunt vnum simplicem habitum, sed multiplicem, partim practicum determinatè & adæquatè, partim speculatiuum, prout actus quibus producuntur, sunt determinatè & adæquatè practici vel speculatiui: partim etiam eminenter & inadæquatè speculatiuum & practicum, si vno & eodem actu attingat aliquis duplicem veritatem, alteram practicam, alteram speculatiuam: ex epli gratiâ, Deus est summè bonus, & summè diligendus. Quilibet enim istorum actuum parit habitum sibi proportionatum. Vnde qui, verbi causâ, de Christo nouit conclusionem aliquam speculatiuam ex per se reuelata, & circa illam speculatiuum habitum acquisiuit: ille dum postea de vtu penitentiae vel baptisimi conclusionem practicam elicit, & circa illam acquirit habitum practicum; non acquirit eundem. Nam acquirit habitum essentialiter ordinatum ad nouam veritatem, & ad nouum obiectum. Neque intendit præcedentem, qui erat specie diuersus, & circa aliud obiectum essentialiter: intentio enim debet fieri intra eandem speciem. Neque etiam extendit eundem habitum in sua simplicitate manentem & determinatione circa idem obiectum: sed potius nouum addit circa nouum obiectum: cum non minus virtutis habeat nouus actus ad habitum gignendum circa obiectum proprium; quam prior circa suum. Et quidem prior habitus per id quo prius erat ad vnum obiectum, non potest esse ad aliud ad quod non erat. Quare sicut habebat speciem per id quo erat ad prius obiectum: ita etiam erit alia species habitus qui erit ad aliud obiectum, ad quod modo non minus debet essentialis esse, quam ad prius. Quare per actum posteriore additur præter habitui habitus alius, & parte quæ est homogœnus & confamilis, sed ex parte quæ versus & alterius speciei à priori.

Ita scilicet, fidem supernaturalem esse vnum simplicem habitum, tendentem ad omnia reuelata, & inadæquatè speculatiuum & practicum. Respondeo id non idè esse, quia vnica reuelatio semper fit, aut eadem semper reuelata; sed quia per modum potentie inuenitur à Deo vnica, per se valens ad omnia reuelata, & intellectus valet ad omnia intelligibilia. Dispar autem est ratio de habitibus naturalibus, qui per actus acquiruntur, velut quædam facultates, & determinationes, ac propensiones potentie visitatæ, circa idem obiectum. Sicut dispar est

36.
Fides Theologica est vnus simplex habitus.

ratio de charitate, aliisque virtutibus supernaturalibus & infusis, quæ in vna simplici entitate valent ad plurimos actus inter se diversissimos; & de virtutibus naturalibus quæ non habent eandem vim, sed vt patet experientiâ, multò angustiore & minus vniformem, iuxta difformitatem & diuersitatem actuum à quibus producuntur.

SECTIO V.

De Principiis ac locis Theologicis.

37

DE his pauca D. Thom. quæst. 1. artic. 8. 9. & 10. Plura Interpretes ad eisdem articulos, vel in tractat. de Analyfi fidei. Quæritur autem primò, quot sint? Secundò, quis eorum sit vsus? Tertio, quæ firmitas?

Quæ quot-
vnt
principia
Theologi-
ca?

Quoad primum: principia Theologica, seu loca, ex quibus argumenta desumuntur à Theologis, omnia generatim ad duo capita reuocari possunt; nimirum ad auctoritatem increatam vel creatam, & ad rationem naturalem nulla dicentis auctoritate subnixam. Maioris autem distinctionis gratiâ decem vulgò numerantur. Primum est, Verbum Dei scriptum. Secundum, Auctoritas traditionum Christi & Apostolorum. Tertium, Auctoritas Ecclesiæ Catholice. Quartum, Auctoritas Conciliorum. Quintum, Auctoritas summi Pontificis. Sextum, Auctoritas sanctorum Patrum. Septimum, Auctoritas Theologorum Scholasticorum, cui addi potest auctoritas aliorum qui attingunt res Theologicas. Octauum, ratio naturalis. Nonum, Auctoritas Philosophorum. Decimum, Auctoritas humanæ historiæ. His addit Gillius lib. 1. tractat. 7. cap. 1. Angelicam auctoritatem, cuius quia vsus rarissimus ac fere nullus est, ideo ab aliis communiter omittitur. Eâ tamèn vsa est V. Synodus generalis in recitendo cantu Trisagij ab Angelis recito vt notat idem auctor. cap. 10. tract. citati. Ex his autem septem priora sunt magis propriè Theologica; reliqua minus propriè, & ad seipsum tantum, siue ministerialiter loquitur Cajetanus. Excipio tamen historiâ, vel auctoritatem humanam, quæ quædam acta Conciliorum, Ecclesiæ traditiones, hæreses contrarias, miracula, & cæteras rationes credibilitatis, aliaque huiusmodi propriè Theologica. Excipio similiter rationem naturalem, quatenus in testimoniis ipsius, vel horum eorum expendendis versatur, aut in illationibus quæ ex illis deducuntur. Nam in fidei quoque assensu prudenter elicito, inest quidam rationis vsus; & cum etiam ex auctoritate mouemur ad assensum, hoc ipsum ex ratione est. Vt

August.

enim rectè Diuus Augustinus lib. de vera Religione cap. 24. *Neque auctoritatem ratio penitus deserit, cum consideratur cum sit credendum.* Nam hic etiam ratio locum habet, quatenus expendit auctoritatem dicentis, & motiua, num sint digna vt illis præbeat assensum.

Secundò, vsus horum locorum generatim est quadruplex. Primum, ad conclusiones ex ipsis deducendas: Qui vsus communissimus & notissimus est. Secundus, ad principia ipsamet alia ex aliis confirmanda, vel explicanda. Cum enim quis vnum principium è Theologicis admittit, potest ex illo cogi ad admittendum aliud. Vt Christus Matth. 22. ex Moysis auctoritate Exodi 3. vers. 1. à Saducæis concessa, resurrectionem mortuorum contra eosdem probauit, quæ tamen ipsa est articulus fidei, & vnum de principiis Theologicis. Sic contra Hæreticos, vel Iudæos, scripturas aliquas admittentes, argumentamur ad probandas alias, vel ad probandas traditiones non scriptas. Et contra Ethnicos, vel Atheos, qui nullas diuinas reuelationes admittunt, argumentamur ratione naturali, qua diuinarum reuelationum credibilitatem ostendimus. Tertius vsus est ad soluendas rationes contrarias, quæ si diuinis reuelationibus directè sunt oppositæ, tam est certum esse fallaces, quàm certum est, reuelationibus diuinis falsum subesse non posse. Cum enim fides infallibili veritati nitatur; impossibile autem sit de vero demonstrari contrarium, cum verum vero contrarium esse non possit: sequitur probationes quæ contra fidem adducuntur, non esse demonstrationes, nec veras ratiocinationes, sed, fallaces, & ad summum apparentes, ac solubiles, saltem negatiuè, id est, negando propositiones quæ non possint euidenter probari, quasque aliunde certissimè constat falsas esse & indemonstrabiles. Ac simul generalem aliquam rationem reddendo, vel ex disparitate inter res diuinas & creatas, vel ex generalibus fidei nostræ motiuis, vt ostendatur, non imprudenter & sine causa negari. Quin etiam solui possunt positiuè euidenter euidentia credibilitatis, quatenus saltem possunt opposita mysteria euidenter ostendi credibilia, & rationibus in contrarium apparentibus præponderantia: quamuis non omnia quæ obijciuntur ab infidelibus contra fidei mysteria, possint à Theologis solui positiuè & euidenter euidentia simplici. Alioquin ostenderent mysteria Trinitatis, Incarnationis, & similia, esse euidenter vera. Qui enim ostendit euidenter propositionem aliquam esse falsam, ostendit euidenter contrarietati illius esse veram: cum euidenter sit è duabus contradictoriis vnâ esse veram, & alteram falsam. Legatur sanctus Thomas articulo 8. quæst. 1. vbi D. Thomas cum addit Theologiam non probare sua

38
Principio-
rum seu lo-
cum Theo-
logic. vsu
quadrup-
plex.

Duplex
via sol-
uendi ar-
gumenta
infidelium.

B